

Štete u poljoprivredi i do 50 odsto

U Orašju je, 14. maja, održana sjednica Upravnog odbora Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH, u vremenu kada su u Posavskoj županiji nastali veliki problemi zbog suše koja je u ovoj županiji trajala više od tri mjeseca

Upravni odbor je pažnju posvetio štetama do kojih je došlo u Hercegovačko-neretvanskom kantonu prouzrokovanim niskim temperaturama, te su najviše stradali voćnjaci, vinova loza i povrtne kulture.

Nepogode u poljoprivredi prati i elementarna suša na prostoru FBiH, posebno u Posavskoj županiji, što bi moglo dovesti do problema u biljnoj poljoprivrednoj proizvodnji u cjelini, a samim tim i stočarstvu. Ova prirodna nepogoda je dugotrajna i sa sigurnošću će imati velike štetne posljedice u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Cijeni se da u nekim općinama na 30 odsto zasijanih površina neće biti prinosa, a na ostalim šteta je veća od 50 odsto. S obzirom na dugotrajnu sušu, kako obezbijediti kabastu stočnu hranu za preživare.

Nakon rasprave Upravni odbor je donio sljedeće zaključke:

- Prihvata se Informacija o nepogodama smrzavanja i suša prouzrokovana u FBiH i predlaže se Vladi FBiH da pod hitno proglasi elementarnu nepogodu, te u cilju rješavanja nastalih problema stavi na dnevni red pitanje poljoprivrede sa akcentom na stočarstvo i obezbjeđenje hrane za preživare. Zaključeno je, također, da se utvrdi bonitet poljoprivrednog zemljišta po vlasnicima i namjeni radi racionalnog iskorištavanja.

- Pruža se puna podrška prijedlozima Neretvansko-hercegovačkog kantona i Posavske županije i predlaže Vladi FBiH da iznađe sredstva za saniranje nastalih šteta u poljoprivredi.

- Pod hitno zatražiti od Vlade FBiH isplatu zaostatka duga za 2002. godinu, te pružiti podršku da se u 2003. godini zadrži isti nivo poticaja i robe kao i prošle godine, te skrenuti pažnju na potrebu isplate premija svaka tri mjeseca u toku godine.

- Predlaže se Vladi FBiH da pokuša iznaći sredstva za organizovanje stočarsko-seleksijske i savjetodavne poljoprivredne službe.

- Predložiti Vladi FBiH donošenje zakona o podsticajima u poljoprivrednoj proizvodnji, te, s obzirom na prioritet povratka izbjeglica, u saradnji sa Vanjskotrgovinskom/Sp-

ljnotrgovinskom komorom i komorom RS-a, sačiniti analizu stanja i mogućnosti rješavanja njihovog ekonomskog opstanaka kroz stimulacije i povoljno kreditiranje u poljoprivredi.

- Predlaže se Vladi FBiH da sagleda mogućnost da se Stručna služba prehrambene industrije, koja je u sklopu Ministarstva energije, rudarstva i industrije, organizaciono uključi u Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

- U saradnji sa Ministarstvom za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo predložiti Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH i Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da se u budžet kao prioritet uvrsti poljoprivreda.

- S obzirom na nepovoljne kreditne linije komercijalnih banaka namijenjenih privrednom razvoju, zaključeno je da Komora organizuje partnerski dijalog sa Vladom FBiH o ovoj temi.

Na sjednici Upravnog odbora razmatrana je i Analiza o neophodnosti osnivanja razvojne banke i donesena odluka da Komora, u interesu svojih članova, organizuje razgovor sa Vladom FBiH o neohodnosti osnivanja razvojne finansijske institucije na nivou BiH koja bi pod povoljnim uslovima pružala finansijsku potporu privrednim subjektima za budući razvoj i izvoz robe iz BiH.

Prihvaćena je Analiza posebnih poreza na promet (akciza) sa prijedlogom mjera koja će biti dostavljena nadležnim institucijama u FBiH.

Donesena je odluka o organizovanju i održavanju izložbe "Dani bh. proizvoda široke potrošnje", koja će se održati u Neumu 27. i 28. 05. 2003. godine, i data puna podrška organizovanju ove manifestacije.

Raspravljalo se i o "Razvojnoj strategiji BiH - PRSP" i donesen zaključak da se preko strukovnih asocijacija P/GKFBiH organizuje rasprava i izvrši potrebna recenzija. Nakon završene rasprave Upravni odbor će zauzeti jedinstven stav o ovom dokumentu i dostaviti ga nadležnim institucijama.

M. IDRIZOVIĆ

Nacionalni program

“Proizvodimo, kupujemo domaće”

Brojnim razlozima sporog privrednog oporavka u BiH pripadaju i teškoće u formiranju unutrašnjeg, domaćeg tržišta i odnosa potrošača, u širem smislu te riječi, prema proizvodima - uslugama domaćeg porijekla

Promocija domaćih privrednih potencijala na našem i inozemnom tržištu je obaveza velikog broja subjekata, posebno onih koji svoj prihod ostvaruju iz različitih budžetskih izvora ili članarina koje su porijeklom iz privrede. U nastojanju da doprinese promociji domaćih privrednih potencijala, P/GKFBiH je pripremila Nacionalni program “Proizvodimo, kupujemo domaće” - (PKD).

Konceptcija Nacionalnog programa “Proizvodimo, kupujemo domaće” usmjerena je u dva osnovna pravca: (1) prema kupcima, s ciljem da, pri jednakim uslovima cijene i kvaliteta, povjerenje ukažu domaćem proizvodu - usluzi i (2) prema proizvođačima da (2a) poboljšaju kvalitet svojih proizvoda-usluga i prilagode cijenu konkurenciji, te (2b) da ulažu u proizvodnju proizvoda koji trebaju domaćem tržištu, a ukupna tržišna situacija i stanje domaćih resursa ukazuju na to da bi se ti proizvodi mogli racionalno i efikasno proizvoditi i u BiH.

Iz navedenog lako se može zaključiti da je Program PKD kompleksan i da ga je moguće realizirati samo uz dobru

saradnju svih subjekata koji imaju tu obavezu, kao sastavni dio djelokruga nadležnosti posla koji profesionalno obavlja.

Programu su date dimenzije nacionalnog, dakle, treba ga realizirati na cijelom području BiH. Ako bi se provodio samo u jednom entitetu, to bi imalo negativne posljedice na otvorenost domaćeg tržišta, odnosno na njegovo sužavanje i parcelisanje, umjesto izgradnje jedinstvenog tržišta BiH.

Program će se realizirati po modulima za desetak ili više srodnih grupacija proizvoda, a svaki modul u dvije faze. Module će realizirati Odbor, koji će za svaki modul biti posebno oformljen od stručnih lica, koji će programom utvrditi detaljne aktivnosti na promociji proizvoda i usluga te grupacije.

Namjera je da se u prvoj fazi javnost detaljnije informiše o većini bitnih karakteristika kvaliteta, cijene, tehnoloških postupaka za proizvodnju, okolinske zaštite, obima domaćeg proizvodnje i uvoza, mogućnosti za domaću proizvodnju proizvoda i slično. Cilj ove faze je da se domaći kupci, roba široke i reprodukcione potrošnje, upoznaju s ponudom domaćih i inozemnih proizvoda na domaćem tržištu, kako bi, pri kupovini, mogli donijeti pravilnu odluku kako sa stanovišta neposredno ličnih tako sa stanovišta opštedruštvenih, pa na taj način i posredno vlastitih interesa. Ovom fazom bit će omogućen uvid javnosti u stvarne mogućnosti domaćeg privrede da proizvede konkurentan proizvod, za domaću i inozemno tržište. To će biti prilika da se investitori odluče za ulaganje u proizvodnju proizvoda koji trebaju domaćem tržištu, a sad se ili ne proizvode u zemlji ili se ne proizvode u dovoljnoj količini ili potrebnom kvalitetu, odnosno po konkurentnoj cijeni.

U drugoj fazi domaći proizvođači, u skladu s vlastitim interesom, će promovirati vlastite proizvode.

Za uspjeh provođenja Programa bitan uslov predstavlja osiguranje povoljnog opšteg ambijenta za razvoj proizvodnje i prometa zbog čega Program predviđa da se paralelno s njegovom realizacijom provodi još nekoliko drugih (definisanih) programa.

Dok se Program ne usvoji na državnom nivou i od nadležnih struktura u Republici Srpskoj, pored P/GKFBiH, sa privrednim komorama kantona, koji su nominirani za glavne nosioce i koordinateore Programa, ostali učesnici su: poslovni subjekti, udruženje poslodavaca, državni organi, stručne i naučne institucije, udruženje potrošača, mediji i drugi zainteresirani.

Po dinamičkom planu realizacije Programa, predviđeno je da se do sredine juna 2003. Program usvoji na upravnim organima učesnika i izaberu organi Programa, dok samo provođenje nije vremenski ograničeno i treba se odvijati kontinuirano u dužem periodu.

Mr Hasan JAKUPOVIĆ

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno.

Godina IV

Broj 8

maj/svibanj 2003.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Đikić
Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar Redakcije.

DTP: “Privredna štampa”

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

“Privredna štampa” d.d. Sarajevo

Štampa:

“Birograf” Sarajevo

Gajev trg 2

Za štampariju

Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

Sistemski organizirati prijevoz

Udruženje transporta i veza P/GKFBiH, u suradnji sa Federalnim ministarstvom prometa i komunikacija, početkom maja, organiziralo je poslovnu konferenciju pod nazivom "Unapređenje djelatnosti javnog cestovnog prijevoza putnika i robe spriječavanjem nelegalnog prijevoza" * Prisustvovali su predstavnici Vijeća ministara BiH, entitetskih vlada, Državne granične službe, nadležnih kantonalnih ministarstava, privrednih komora, naučnih institucija, Buldožer komisije, te Carinske službe

Sporo provođenje privrednih reformi, kao i neusklađenost postojećih propisa na entitetskom, ali i državnom nivou negativno utječu na ambijent privređivanja u oblasti saobraćaja. Djelovanje sve jače neloyalne konkurencije ima za posljedicu povećanje ponude, u kojoj nelegalni prijevoznici ne plaćajući nikakve obaveze prema državi i konkuriraju sa nižom cijenom. Krajnje posljedice ovakvog stanja su slabljenje tehničke ispravnosti vozila, smanjenje sigurnosti u odvijanju saobraćaja, te jačanje opasnosti da legalne firme prestanu sa radom. Kada se počne provoditi Zakon o stečajnom postupku i Zakon o likvidacionom postupku to će postati realnost.

- Zbog postojanja velikog broja firmi koje se nezakonito bave transportom, legalni bh. prijevoznici gube oko 30 odsto prihoda - kazao je Safudin Čengić, predsjednik Udruženja transporta i veza Privredne/Gospodarske komore FBiH.

Stoga je cilj konferencije bio da se državno-politički i privredni subjekti u BiH i Federaciji BiH, svih nivoa zakonodavne i izvršne vlasti i predstavnici privrednih društava cestovnog prijevoza putnika i robe, upoznaju sa posljedicama djelovanja neloyalne konkurencije i nezakonitog rada u ovoj djelatnosti.

Govoreći o "Ulozi, značaju i mogućnostima inspeksijskih organa u suzbijanju nelegalnog prijevoza", Josip Buljan, glavni federalni inspektor za promet i komunikacije, istakao je probleme koji prate rad ove institucije i predložio određene mjere za njihovo efikasnije rješavanje:

- Da se zbog nepostojanja nadležnosti sudova u rješavanju prijava osnovnih organa, do donošenja Zakona o prekršajima na nivou države, nađe privremeno rješenje;

- Predložiti izmjene i dopune Zakona o međunarodnom i međuentitetskom cestovnom prijevozu koje bi omogućile veće ovlaštenje inspekcije, odnosno primjenu modela po uzoru na zapadnoevropske zemlje;

- Donijeti Zakon o inspekciji cestovnog prometa kojim bi se uspostavila čvršća vertikalna povezanost inspektora, odnosno uvela neka vrsta

detaširane inspekcije i propisala njena veća ovlaštenja i odgovornosti;

- Objaviti registar međunarodnih i međuentitetskih linija;

- Uvesti kontrolu rada državnih organa koji rade na izdavanju dozvola, odobravanju redova vožnje i drugih prijevoznih dokumentacija;

- Zahtijevati od sudskih organa pravovremeno rješavanje po prijavama, efikasniju naplatu kazni, izricanje zaštitnih mjera, da bi preventivno djelovali na suzbijanje nelegalnog prijevoza;

- Organizovati edukaciju kontrolnih organa u međunarodnom prometu;

- Poboljšati materijalno-tehničku opremljenost inspekcije cestovnog prometa na federalnom i kantonalnim nivoima, te formirati ovu inspekciju i na državnom nivou.

O "Ekonomskim aspektima nelegalnog cestovnog prijevoza putnika i robe" izlagao je Osman Lindov, profesor na Fakultetu za saobraćaj i komunikacije u Sarajevu.

- Evropski saobraćajni sistem, posmatran u cjelini, predstavlja visok stepen integracije cjelokupne djelatnosti, a da bi naš sistem bio kompatibilan evropskom, ovu oblast je potrebno integralno urediti - naglasio je Lindov.

Kod nas su se razvijali neovisni dijelovi ukupnog sistema koji su u profesionalnom smislu antagonistički, što je dodatna otežavajuća okolnost za provođenje ambicioznijih promjena.

Brz, jeftin i kvalitetan saobraćaj nije samo posljedica ekonomskih mogućnosti već i preduvjet efikasnog društveno-ekonomskog razvoja. Sadašnje stanje opterećenja linijskog autobusnog saobraćaja je daleko od objektivnih potreba stanovništva i stvara niz problema. Razvojne pomake u narednom periodu treba usmjeriti na balansiranje i stvaranje većeg jedinstvenog pristupa problemima u ovoj oblasti.

Nakon 1998. godine, bilježi se obim opadanja prijevoza i putnika i robe, za oko 15 odsto.

To je rezultiralo smanjenjem finansijskog poslovanja i broja uposlenih u preduzećima koja se bave ovom djelatnosti. Prijevoznici ne istražuju potrebe tržišta, ne poštuju zahtjeve i potrebe stanovništva, država nije sistemski uredila organizaciju prijevoza. Linije se odobravaju po nelogičnim uvjetima, nedostaju adekvatna pravila ponašanja tržišta.

Zato iskorištenost autobuskih mjesta iznosi svega 40 odsto, dok na nekim linijama ne prelazi ni 15 odsto.

Prije uvođenja novih autobuskih linija neophodno je utvrditi sve relevantne karakteristike potreba putnika, a najvažnije su: intenzitet, vremenske neravnomjernosti, te svrha putovanja.

- Da bi se onemogućilo dalje obavljanje djelatnosti saobraćaja nelegalnim prijevoznicima,

potrebna je veća angažovanost svih segmenata i nivoa državne strukture i nadležnih ministarstava uz podršku prijevoznika, te uz adekvatnu primjenu i promjenu zakonske regulative - zaključio je Lindov.

“Utjecaj nezakonitog prijevoza na poslovanje legalnih prijevoznika”, tema je o kojoj je govorio Ivan Zelenčić, direktor “Autoprevoza” iz Mostara.

Legalni prijevoznici kontinuirano pokušavaju ukazati nadležnima na nezakonite pojave u poslovanju, čak je i stav prometnih inspekcijskih organa da je potrebno hitno poduzeti odgovarajuće aktivnosti na zaustavljanju ovakvog negativnog

trenda. Predloženo je i da se pokrene postupak izmjene pravne regulative kojom se uređuje javni prijevoz putnika i robe, jer je to jedan od razloga što strani i domaći ilegalni prijevoznici ne mogu biti sankcionirani na odgovarajući način. Kreirati efikasan aparat za kontrolu rada, donijeti krovni zakon o carinskom postupku i carinske propise regulirati tako da predstavljaju jedinstven carinsko-poreski i finansijski sistem.

Zaključci sa Konferencije će biti upućeni nadležnim državnim organima, OHR-u, te Buldožer komisiji.

S. VARUPA

Zaključci

sa Poslovne konferencije “Unapređenje položaja privrednih subjekata u prijevozu putnika i robe sprečavanjem nelegalnog prijevoza”, održane u Sarajevu 07. 04. 2003. godine

Red. br.	Aktivnosti	Rok	Nosilac aktivnosti
1.	<p>Obezbijediti puni reciprocitet prijevoznika iz Bosne i Hercegovine u obavljanju međunarodnog prijevoza putnika i robe.</p> <p>Obrazloženje: Određen broj prijevoznih firmi koje su dobile "koncesiju" - dozvolu za obavljanje međunarodnog prijevoza putnika, nezakonito ustupaju "prodaju" koncesija stranom prijevozniku koji samostalno održava odobrenu liniju. Ovim postupkom nepotrebno se gubi značajan prihod, odnosno onemogućava se da drugi zainteresovani prijevoznik iz BiH učestvuje u održavanju linijskog prijevoza putnika, a samim tim u ostvarenju deviznog prihoda.</p> <p>Također, u oblasti prijevoza robe neophodno je da se obezbijedi dovoljan kontingent dozvola kojima bi se omogućio kontinuiran rad transportnih firmi iz BiH. Tražiti od Ministarstva veza i komunikacija BiH da se u međudržavnim ugovorima koji se bilateralno potpisuju sa drugim državama unese klauzulu kojom se obezbjeđuje puni stvarni reciprocitet bh. prijevoznika.</p>	<p>ODMAH (prema utvrđenim terminima sastanaka državne delegacije)</p>	<p>- P/GKFBiH, - V/SKBiH</p>
2.	<p>Zahtijevati hitno pokretanje aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnom i međuentitetskom cestovnom prijevozu BiH, eventualno donošenje novog zakona.</p> <p>Obrazloženje: Predmetni Zakon je donesen bez adekvatnog učešća privrednih subjekata sa područja cijele BiH. Zakonska rješenja na nedovoljan i neprecizan način regulišu prometnu problematiku. Praktično, primjena pojedinih odredaba Zakona odnosi se isključivo na legalne prijevoznike, dok nelegalni prijevoznici mogu obavljati prijevoz bez mogućnosti da budu sankcionisani. Iz tih razloga bilo bi neophodno promjene zakona usmjeriti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promjenu naziva zakona koji bi trebalo preformulisati u "Zakon o cestovnom prijevozu u BiH", - jasno definisanje nadležnosti inspekcijskih organa u provođenju nadzora realizacije odredaba zakona, - regulisati nadležnost inspekcijskih i policijskih organa u izricanju mandatnih kazni, te isključenju vozila iz saobraćaja, 	<p>30. 12. 2003.</p>	<p>- P/GKFBiH, - V/SKBiH</p>

Red. br.	Aktivnosti	Rok	Nosilac aktivnosti
	- odrediti mjesnu nadležnost općinskih sudova u izricanju kazni za obavljanje prijevoza suprotno odredbama zakona, odnosno uslova za prijevoz utvrđenih u dozvoli.		
3.	<p>Promjenom zakonske regulative obezbijediti da policijski organi u Federaciji BiH i Republici Srpskoj imaju ovlaštenja za kontrolu i isključenje vozila (autobusa i kamiona) iz prometa.</p> <p>Obrazloženje: Postojeći propisi ne omogućavaju entitetskim policijskim organima nadzor i kontrolu dokumentacije u vozilu za obavljanje redovnog linijskog i vanlinijskog prijevoza putnika i robe.</p>	30. 09. 2003.	Ministar PiK FBiH P/GKFBiH
4.	<p>Donijeti Zakon o prekršajima na nivou države. S obzirom na dosta komplikovanu i neizvjesnu proceduru pri donošenju zakona na nivou države, do donošenja istog potrebno je kao privremeno rješenje donijeti Uredbu kojom će se propisati efikasniji i racionalniji način vođenja prekršajnog postupka.</p> <p>Obrazloženje: Zbog nepostojanja suda za prekršaje BiH, veliki broj utvrđenih prekršaja se uopšte ne rješavaju niti se prekršiocu sankcionišu. Isto tako, sadašnja procedura rješavanja prekršaja u okviru FBiH je izuzetno neefikasna, jer prođe veliki period od utvrđivanja prekršaja do izricanja kazne. Lokacija ovoga organa je u Mostaru (sa jednim izvršiocem), što onemogućava blagovremeno i efikasno poduzimanje mjera.</p>	odmah	P/GKFBiH V/SKBiH
5.	<p>Hitno nastaviti započete aktivnosti na izradi novog teksta Zakona o unutarnjem prijevozu FBiH.</p> <p>Obrazloženje: MPiK FBiH provelo je određene aktivnosti na donošenju novog Zakona. Potrebno je intenzivirati radnje i navedeni tekst Prednacrta dostaviti određenim asocijacijama u FBiH na javnu raspravu. Novim Zakonom treba jasno definisati ulogu inspeksijskih organa, prava, obaveze i sredstva za efikasan rad, te na nivou FBiH stvoriti jedinstvenu inspeksijsku službu.</p>	30. 06. 2003.	MPiK FBiH
6.	<p>Pokrenuti aktivnosti na proceduri izmjena i dopuna Pravilnika o usklađivanju redova vožnje u FBiH, odnosno na nivou države BiH.</p> <p>Obrazloženje: Pravilnik o usklađivanju redova vožnje u FBiH donesen je 1997. godine i po njegovim odredbama vršena su dosadašnja usklađivanja redova vožnje. Evidentno je da su određene odredbe prevaziđene i da je neophodno izvršiti izmjene i dopune postojećeg Pravilnika sa ciljem obezbjeđenja racionalnog reda vožnje koji obezbjeđuje optimalno zadovoljenje prevoznih zahtjeva korisnika usluga.</p> <p>Iste konstatacije se odnose i na Pravilnik o usklađivanju redova vožnje na međunarodnim autobusnim linijama.</p>	15. 06. 2003.	MPiK FBiH V/SKBiH

Red. br.	Aktivnosti	Rok	Nosilac aktivnosti
7.	<p>Otvoriti web stranice u MPiK FBiH i Ministarstvu komunikacija i prometa BiH - Sektor prometa na kojoj će se naći sva akta ministarstva, te redovi vožnje, pregled odobrenih i izdatih CEMT i bilateralnih dozvola za prijevoz tereta, te druge aktuelnosti iz Ministarstava.</p> <p>Obrazloženje: MPiK FBiH treba težiti ka tome da sve njegove aktivnosti budu transparentne. Takvim radom eliminirat će se posredničke uloge određenih pojedinaca, te omogućiti da svaka zainteresirana strana, bez posrednika, dobije potpunu informaciju o izdatim dozvolama, odobrenim redovima vožnje, najavama određenih aktivnosti ministarstva i dr.</p>	15. 06. 2203.	MpiK FBiH
8.	<p>Oformiti stručnu komisiju sa zadatkom da izvrši kvalitetnu analizu postojeće mreže federalnih, međuentitetskih i međunarodnih linija, s posebnim akcentom na opravdanost postojećeg broja linija i objektivnim potrebama za uvođenjem novih linija i polazaka.</p> <p>Obrazloženje: Imajući u vidu da se određeni broj redova vožnje ne održava ili neredovno održava, kao i činjenicu da se na određenim pravcima nisu zadovoljile prijevozne potrebe, bilo bi neophodno da stručna komisija izvrši kvalitetnu analizu postojećih redova vožnje. Također, ova komisija bi mogla dati mišljenje na koji način bi se, u narednom periodu, odobravale nove linije.</p>	15. 09. 2003.	P/GKFBiH V/SKBiH
9.	<p>Sačiniti program aktivnosti i način finansiranja rada Inspekcije MPiK FBiH.</p> <p>Obrazloženje: Već duži period Inspekcija MPiK FBiH praktično ne funkcioniše. Njene aktivnosti se svode na pojedinačne kontrole i po izjavi većeg dijela prijevoznika na "inspekciju po narudžbi". Ne postoji materijalna osnova, odnosno infrastruktura za kvalitetan rad inspekcije. Inspektori nemaju goriva za rad na terenu, nemaju "laptop" i štampač da na licu mjesta mogu izdati određeno rješenje, nemaju sredstava za dnevnicu. Uzimajući u obzir navedeno, mišljenja smo da bi, u saradnji sa Udruženjem transporta i veza P/GKFBiH, trebalo iznaći kvalitetno rješenje za obezbjeđenje uslova za rad prometnih inspektora.</p>	30. 06. 2003.	Ministarstvo FBiH P/GKFBiH
10.	<p>Zahtijeva se od Državne granične službe i carinskih organa da striktno otpočnu sa primjenom važećih propisa iz oblasti javnog cestovnog prijevoza putnika i robe.</p> <p>Obrazloženje: I pored toga što se, nakon formiranja DGS-a, kontrola ulaska i izlaska autobusa i kamiona znatno popravila, mišljenja smo da se, zavisno od graničnog prijelaza, različito primjenjuje.</p>	ODMAH	P/GKFBiH V/SKBiH

Brokeri

Traže se izmjene zakona

Predstavnici Udruženja profesionalnih posrednika - brokerskih kuća Privredne/Gospodarske komore FBiH održali su sastanak sa predstavnicima Komisije za vrijednosne papire FBiH, 24. aprila

Raspravljalo se uz partnerski dijalog o problemima vezanim za:

1. Kliring i setlment;
2. Izmjene i dopune Pravilnika o provođenju tendera u operativnom smislu, što podrazumijeva uključivanje Berze/Burze i brokerskih kuća;
3. Uvođenje prakse kojom se brokerskim kućama nalaže da po zahtjevu klijenta novac ostavlja na namjenskom računu za dalju trgovinu;
4. Pravnu zaštitu profesionalnih posrednika - utvrđivanje kriterija i postupka za povrede i sankcije profesionalnih posrednika utemeljenih na zakonu i pravilima, te utvrđivanje dvostepenosti postupka tako da o povredama u prvom stepenu odlučuje Berza/Burza, a u drugom stepenu Komisija za vrijednosne papire;
5. Zahtjeve za softver kako bi se uvela elektronska knjiga naloga,
6. Edukaciju brokera - profesionalnih posrednika.

Kada je riječ o kliringu i setlmentu, konstatovalo je da su potrebne izmjene Zakona, koje su

već upućene Parlamentu na raspravu i donošenje, te da se čeka odluka Parlamenta FBiH.

Predstavnici Komisije za vrijednosne papire predložili su da Udruženje raspravlja o Pravilniku o provođenju tendera i, ukoliko ima određenih prijedloga koji proizilaze iz prakse, a u skladu su sa zakonima, Komisija bi bila spremna prihvatiti ih i ugraditi u Pravilnik.

Komisija je spremna prihvatiti i sve praktične prijedloge koji su u skladu sa važećim zakonima kada je u pitanju uvođenje prakse kojom se brokerskim kućama nalaže da po zahtjevu klijenta novac ostavlja na namjenskom računu za dalju trgovinu. Na Udruženju je da dostavi sve potrebne prijedloge i podatke neophodne za regulisanje ovog pitanja.

Razgovaralo se i o prijedlogu Udruženja za pravnu zaštitu profesionalnih posrednika - utvrđivanjem kriterija i postupka za povrede i sankcije profesionalnih posrednika utemeljenih na zakonu i pravilima, te utvrđivanju dvostepenosti postupka tako da o povredama u prvom stepenu odlučuje Berza/Burza, a u drugom stepenu Komisija za vrijednosne papire. U vezi sa ovim prijedlogom predstavnici Komisije su izjavili da je po Zakonu odluka Komisije za vrijednosne papire konačna, te da je ova odredba Zakona u skladu sa svjetskim standardima iz ove oblasti.

Zbog postojanja određenih problema i nejasnoća u poslovanju brokerskih kuća ukazano je na potrebu kontinuiranog organizovanja edukacije brokera, zajednički u organizaciji Komisije i Udruženja.

Sastanak je ocijenjen korisnim, uz potrebu periodičnog sastajanja i partnerskog dijaloga, a sve u cilju stvaranja povoljnijih uslova na tržištu kapitala.

M. IDRIZOVIĆ

Posjeta Srednjoj mašinskoj tehničkoj školi Sarajevo

Praktično i korisno

Predsjednik P/GKFBiH Jago Lasić je sa saradnicima posjetio Srednju mašinsku tehničku školu u Sarajevu (SMTŠ). Razgovaralo se sa Omerom Mulalićem, direktorom Škole i njegovim saradnicima

Uz podršku Evropske komisije, ova škola, kroz nove smjerove, obrazuje stručne i fleksibilne kadrove koji se mogu uklopiti u modernu industrijsku i drugu proizvodnju, kao i sticanje kvalitetne obrazovne podloge za eventualno dalji studij i usavršavanje.

Novi pristup, kako je naglasio i direktor, zasnovan je na racionalizaciji sadržaja pri čemu se u nastavu uvodi više praktičnih i konkretnih oblasti sa što više vježbi.

Kroz novi oblik nastave, kao što se moglo i vidjeti, učenicima je omogućeno da se osposobe za rad po najnovijim tehničkim standardima koji

podrazumjevaju korištenje računara i kompjuterski upravljanih CNC mašina, konstruisanje i crtanje pomoću računara (a-CAD), korištenje modernih elektronskih mjernih instrumenata i alata.

Predstavnici škole su iskazali potrebu za nabavkom CNC glodalice, čime bi bila upotpunjena njihova praktična obuka.

Budući da se P/GKFBiH sve češće obraćaju privrednici sa iskazanim potrebama za određenom vrstom zanimanja metalske struke, jedan od ciljeva posjete je i bio kako unaprijediti suradnju u tom smislu. Dogovoreno je da se u Komori organizira i održi zajednički sastanak predstavnika zainteresiranih privrednika i predstavnika SMTŠ.

Predsjednik P/GKFBiH je uručio knjige Matematičko modeliranje inženjerskih procesa i sistema kao poklon školskoj biblioteci.

Dogovoreno je da će P/GKFBiH omogućiti predstavnicima škole, boravak u Neumu, 27. i 28. maja, prisustvo manifestaciji "Dani bh. proizvoda široke potrošnje", uz obezbjeđenje izložbenog prostora za predstavljanje, s obzirom na to da urađeni mašinski predmeti imaju tržišnu vrijednost i da mogu biti interesantni za učesnike manifestacije.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

OUMEI

Pojednostaviti postupak kompenzacije

Sredinom maja održana je 4. sjednica Odbora Udruženja metalne i elektro industrije (OUMEI), u proširenom sastavu

Raspravljalo se o prijedlogu Projektnog zadatka: Razvojni pravci metalne i elektroindustrije u FBiH. Predočen je i termin plana aktivnosti, kao i stručni timovi zaduženi za pojedine segmente. Konstatirano je i zaključeno:

- neophodno je pristupiti izradi ovog zadatka;
- dopuniti materijal sa primjedbama izrečenim u toku rasprave;
- okončati materijal u predviđenom roku po termin-planu;
- kontaktirati Stručni tim PRSP zadužen za Sektor metalne i elektro industrije, kako bi se predmetni materijal mogao uključiti u tok rasprave;
- ako se ukaže potreba, kooptirati dodatno stručnjake u rad projekta;
- Komora će precizirati obaveze i rokove izvršenja Rješenjem, te ih dostaviti svakom članu tima, odmah.

Razmatrana je Inicijativa za donošenje Odluke o slučajevima i okolnostima kada se neće zahtijevati polaganje garancije za plaćanje carine. Odbor se izjasnio za bezrezervnu podršku sadržaju pisma, potpisanom od predsjednika P/GKFBiH, broj PKF-307/03, od 06. maja ove godine - Zahtjev za oslobađanje carinskog depozita za uvoz sirovina i repromaterijala namijenjenih proizvodnji za izvoz, a naslovljeno na Vladu FBiH, resorna ministarstva i Carinsku upravu FBiH.

Prisutni su dali podršku aktivnostima oko Prijedloga izrade prospektnog materijala - Udruženja metalne i elektro industrije P/GKFBiH, koju je podržao i GTZ-e. Dogovoreno je da se članicama Udruženja uputi pismo, koje će objasniti model publiciranja i reklame članica, te zatraži njihovo učešće.

O Studiji o uslovima isporuke energije i energenata za industriju i velike potrošače u FBiH i uticaj ovih inputa na konkurentnost proizvoda na tržištu prisutne je informisao Zijad Bajramović. Separat iz Studije koji se odnosi na elektro energiju, tražen po zahtjevu ovog Odbora, je okončan.

Zaključeno je da se navedeni separat dostavi zainteresiranim članicama, nakon čega će se organizirati rasprava.

Direktor Pobjede - Tešan je obrazložio problematiku poslovanja sa inopartnerima. Ovo preduzeće izvozi 90 odsto vlastite proizvodnje, a velik dio sirovina nabavlja se van BiH, te se često javi potreba za kompenzacijama, odnosno međusobnim prebijanjem obaveza i potraživanja.

Po važećem Zakonu o deviznom poslovanju, broj 01-011- 559/98, usvojenom 25. 08. 1998. godine ("Sl. novine FBiH", broj 35/98), propisan je način platnog prometa sa inostranstvom, ali je procedura komplikovana i duga, iziskuje dodatne troškove i dozvoljena je samo direktna kompenzacija između dva učesnika.

S obzirom na to da je navedeni problem prisutan i kod drugih preduzeća, Odbor podržava zahtjev direktora, te nalaže da Komora pokrene inicijativu, preko meritornih institucija i Vlade FBiH, da se postupak kompenzacije pojednostavi i da se ne ograničava broj učesnika u kompenzaciji.

Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Rast industrijske proizvodnje u oba entiteta

Industrijska proizvodnja u FBiH u prvom kvartalu 2003. veća je za dva odsto u odnosu na isti period prethodne godine, pokazuje izvještaj Sistem ranog upozoravanja Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP)

Rast je zabilježen u snabdijevanju električnom energijom, gasom i vodom (3,8 odsto), a smanjenje u prerađivačkoj industriji (3,1 odsto) i rudarstvu (dva odsto).

Prema izvještaju, u ovom periodu najveći rast ostvaren je u Hercegovačko-neretvanskom (37 odsto) i Unsko-sanskom kantonu (31,6 odsto), a najveće smanjenje u Zapadnohercegovačkom (20,1 odsto), Posavskom (12 odsto) i Sarajevskom kantonu (11,4 odsto).

Industrijska proizvodnja u martu ove godine, u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prethodne godine, manja je za pet odsto.

U Republici Srpskoj u prva dva mjeseca tekuće godine industrijska proizvodnja zabilježila je rast od 3,4 odsto u poređenju s istim razdobljem prethodne godine. Posmatrano po industrijskim djelatnostima, proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i toplom vodom zabilježila je dinamičan rast (20,4 odsto), prerađivačke djelatnosti su ostale na istom nivou kao u januaru i februaru 2000. godine, dok je veliko smanjenje proizvodnje zabilježeno u području vađenja ruda i kamena, čak za trećinu obima lani.

Obim industrijske proizvodnje u februaru, u odnosu na januar, veći je za 9,1 odsto. Osnovni razlog takvom kretanju treba tražiti u činjenici da su u januaru zgusnuti brojni svjetovni i vjerski praznici, koje obilježavaju zaposleni u RS-u.

Cijene na malo u BiH i dalje su stabilne. Inflacija u februaru ove, mjerena stopom rasta cijena na malo u odnosu na decembar prethodne godine, u FBiH iznosila je tek 0,2, a u RS 0,3 odsto.

Stabilnosti cijena najviše doprinosi currency board aranžman Centralne banke BiH. Inflacija u zemljama tzv. euro-zone u februaru i martu 2003. godine iznosila je 2,4 odsto.

Troškovi života u RS-u u prva dva mjeseca 2003., u odnosu na prethodnu godinu, bili su veći za 3,5 odsto. Najveći rast zabilježen je kod troškova stanovanja (8,1 odsto), a u okviru njih troškova ogreva i osvjetljenja (14,6 odsto). U istom periodu, u FBiH troškovi života su porasli za 1,1 odsto. Troškovi ogreva i osvjetljenja i u ovom su entitetu ostvarili najdinamičniji rast (7,8 odsto).
/FENA/

U martu prodano poljoprivrednih proizvoda od oko šest miliona KM

Ukupna vrijednost prodaje poljoprivrednih proizvoda sopstvene proizvodnje poljoprivrednih preduzeća i zemljoradničkih zadruga, te otkupa poljoprivrednih proizvoda od individualnih poljoprivrednih proizvođača, u martu, iznosi 5.923.535 KM.

U poređenju sa martom prošle godine, porast vrijednosti prodaje poljoprivrednih proizvoda iznosi 23,1 odsto.

Prema informaciji Federalnog zavoda za statistiku, ukupna vrijednost prodaje poljoprivrednih proizvoda sopstvene proizvodnje preduzeća i zadruga je u trećem mjesecu ove godine iznosila 3.111.481 KM, što je u poređenju sa martom prethodne godine manje za 13,7 odsto.

Ukupna vrijednost otkupa poljoprivrednih proizvoda od individualnih proizvođača u martu ove godine je iznosila 2.812.054 KM, što je za 133,2 odsto više nego u istom periodu prethodne godine.

Proizvodnja šumskih sortimenata od januara do marta 2003. godine, u odnosu na isti period prethodne, manja je za 112.000 kubnih metara ili 25,9 odsto.

Proizvodnja sortimenata od četinara manja je za 63.000 m³ (30 odsto), dok je proizvodnja sortimenata od lišćara manja za 49.000 m³ (22,1 odsto).

Prodaja šumskih sortimenata u ovom periodu, u odnosu na 2002., manja je za 75.000 m³ ili za 20,3 odsto.

Prodaja sortimenata od četinara je manja za 49.000 m³ (25,8 odsto), dok je prodaja sortimenata od lišćara manja za 27.000 m³ (15 odsto), navodi se u informaciji Zavoda za statistiku FBiH.
/ONASA/

Okoliš i održivi razvoj

Četvrta sjednica UKOOR-a

U Sarajevu je, 07. maja, održana četvrta sjednica Komiteta za okoliš, životnu sredinu i održivi razvoj BiH (UKOOR-a BiH), kojoj je prisustvovao i predstavnik Komore, kao stalni član

Na sjednici je, pored ostalog, raspravljano o dokumentu PRSP-a, sa aspekta okoliša i održivog razvoja. Izvjestilac je bio Mladen Rudež, član PRSP tima i član UKOOR-a, a podnaslov dokumenta je Sektorski prioriteti - Okoliš.

Dokument je u konciznoj formi predočio sektorske prioritete:

- upravljanje okolišem u BiH,
- stanje, ciljeve i mjere rješavanja prioriteta iz područja okoliša,
- zakonodavstvo,
- kvalitet zraka/vazduha i klimatske promjene,
- vodu,
- tlo/zemljište,
- šume,
- otpad,
- prostor,
- gospodarstvo/privredu,
- biološku i geološku raznolikost, kulturno i prirodno naslijeđe,
- javno zdravlje,
- jačanje statistike u oblasti zaštite okoliša/životne sredine,
- izvore finansiranja.

U dokumentu se navodi da je potrebno, u smislu već naglašenog karaktera okoliša kao intersektorskog problema, tu problematiku harmonizirati i uskladiti sa sektorskim politikama, prije svega, u oblasti voda, industrije, energije, šuma, poljoprivrede, transporta, obrazovanja i zdravstva. U prioriternim oblastima pripremljeno je i selekcionirano 50 do 60 prioriternih projekata iz NEAP-a u konkurenciji od preko 450 prijedloga projekata.

Sudeći po iznosima kandidovanih projekata u BiH, za postizanje zaštite životne sredine i stvaranje preduslova za održivi razvoj, potrebno je kratkoročno oko 200 miliona KM, dok je srednjoročno potrebno oko četiri milijarde KM (NEAP BiH).

U oblasti zakonodavstva je naglašeno da je, osim sveobuhvatnih i temeljnih okolinskih zakona, koji su stupili na snagu u BiH, neophodna njihova razrada u podzakonska akta kao provedbene propise.

U segmentu "otpad" naglašeno je da je već realiziranom Strategijom upravljanja čvrstim otpadom u BiH definirana buduća politika zbr-

njavanja čvrstog otpada, po konceptu regionalnog deponiranja. Radna grupa ocjenjuje da je problem otpada trebalo proširiti na rudarski, energetski i industrijski, a ne samo (pretežno) gradski.

U oblasti "gospodarstva/privrede", kako navodi dokument, radna grupa je predložila ukupno 50 mjera, od kojih je više od polovine predviđeno mjerama drugih radnih grupa.

Napominje se da je potrebno stvarati ambijent pogodan za realizaciju prioriteta, kroz:

- Izradu Strategije rehabilitacije radno intenzivnih djelatnosti;
- Izgradnju mreža tehnoloških parkova/inkubacionih centara;
- Usklađivanje poreskog sistema sa održivim razvojem i zapošljavanjem;
- Formiranje razvojnih strukturnih fondova i slično.

Sastavni dio ovog dokumenta je i lista prioriteta koja je u formi Akcionog plana Sektora okoliša, koja je standardizirana za projekt Razvojne strategije za BiH.

Prestavnika P/GKFBiH je interesiralo u kojoj su mjeri uvažene primjedbe i sugestije ove institucije, s obzirom na to da je dokument Radne grupe kasno dostavljen, pa je onemogućena usporedba. Stav komiteta je bio slijedeći:

u načelu se prihvata dokument, a sve primjedbe i sugestije mogu se još uvijek dostaviti izvršnom sekretaru Komiteta, dok traje javna rasprava o PRSP-u.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Najava seminara

Okoliš i reciklaža

Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH - Udruženje reciklaže, u saradnji sa sarajevskom kompanijom "Bosna S", priprema seminar "Okoliš i reciklaža - propisi i standardi u reciklaži metala i papira". Jednodnevni seminar će biti održan u prostorijama Komore 03. juna.

Namjera Komore je da organiziranjem ovog seminara pomogne kompanijama iz djelatnosti reciklaže koje se, zbog nedostatka bosanskih standarda i nepoznavanja evropskih propisa, susreću sa velikim teškoćama u prometu sekundarnih sirovina, posebno sa inozemstvom. Planirano je da se kroz nekoliko tema učesnici što konkretnije upoznaju sa domaćom i evropskom legislativom u djelatnosti reciklaže, uključujući Bazelsku konvenciju i standarde Evropske unije.

Za učešće na seminaru nije predviđena nikakva kotizacija, pa očekujemo veliki odziv kompanija koje se bave preradom i prometom sekundarnih sirovina, kao i drugih kompanija i institucija koje, na bilo koji način, imaju veze sa ovom problematikom.

F. ĐIKIĆ

Ponuđena dugoročna saradnja

U organizaciji Društva za internacionalnu privrednu saradnju njemačke pokrajine Baden-Württemberg (GWZ), a uz organizacionu podršku Predstavništva njemačke privrede u BiH (AHK), u Sarajevu je, 14. maja, u prostorijama Hotela Holiday Inn, održana uspješna kontakt i kooperaciona berza firmi iz pomenute njemačke pokrajine sa firmama iz BiH

Pored predstavnika GWZ-a iz Baden-Württemberga je doputovalo jedanaest privrednika, što je pobudilo pozornost preko 90 domaćih poslovnih subjekata. Veliko interesovanje za saradnju iskazano je, prije svega, zbog najavljene namjere gostiju da pokušaju prvenstveno pronaći partnera za dugoročniji oblik kooperacije, odnosno saradnje, koja se ne bi temeljila isključivo na prodaji njihovih proizvoda, nego, naprotiv, na proizvodnji određenih pozicija u BiH i njihovom plasmanu na već obezbijedena tržišta.

Kako bi se značaj ove posjete mogao ozbiljnije sagledati, treba istaći nekoliko bitnih karakteristika Baden-Württemberga kao regiona, koji u svjetskim razmjerama predstavlja ekonomskog subjekta sa kojim se vrijedi uspoređivati.

Bruto nacionalni dohodak po stanovniku u Baden-Württembergu iznosi 28.600 eura, što daleko nadmašuje prosjek Evropske unije od 23.200 eura, zatim prosjek Njemačke koji iznosi

24.200 eura, Francuske sa 23.340 eura, ili Velike Britanije čiji prosjek iznosi 23.240 eura po stanovniku. Doda li se prethodnom podatak da pokrajina Baden-Württemberg pokriva dva odsto cjelokupnog svjetskog izvoza, što u brojkama predstavlja godišnji izvoz od 9.600 eura po stanovniku, ekonomska snaga ovog regiona dodatno se otkriva, odnosno Baden-Württemberg predstavlja vodeći izvozni region svijeta. Zbog potvrde prethodne konstatacije i dodatne usporedbe, prosjek izvoza SR Njemačke po stanovniku iznosi 7.741 eur, dok je izvoz USA 3.004 eura, odnosno Japana 4.090 eura po stanovniku.

Postići navedene rezultate nije jednostavno, ali uvidom u brojke koje slijede oni postaju razumljiviji. Baden-Württemberg u istraživanje i razvoj ulaže 3,9 odsto svoga bruto domaćeg proizvoda. Ponovnom usporedbom sa najrazvijenijim zemljama svijeta kao što su USA koja ulaže 2,6 odsto, Japan 3,0 odsto ili Njemačka čiji prosjek iznosi 2,4 odsto bruto domaćeg proizvoda pokazuje neminovnu direktnu povezanost navedenih brojki sa ekonomskom snagom.

Baden-Württemberg je domovina globalnih svjetskih giganta kakvi su npr. Daimler Chrysler, Bosch, Porsche, Heidelberger Druckmaschinen, SAP, Würth i brojni drugi. Pored njih svoje mjesto zauzimaju srednja i mala preduzeća koja već imaju prepoznatljiva imena kakva su Stihl ili Trumpf, dok se ne smije zanemariti činjenica da su veliki i poznati inozemni koncerni kao IBM, Hewlett Packard, Alcatel SEL, Michelin i drugi, svoje centrale za Njemačku ili Evropu izgradili upravo u pokrajini Baden-Württemberg.

Dolazak inozemnih investitora u ovu pokrajinu uslovljen je optimalnim okvirnim uslovima za poduzetnike, pa nije čudno da je najmanja nesolventnost u Njemačkoj zabilježena baš u pokrajini Baden-Württemberg. Tu se postiže i najveća produktivnost u prerađivačkoj industriji SR Njemačke, a to dodatno garantira potencijalnim investitorima najmoderniju proizvodno radnu organizaciju i najmanje sporedne troškove proizvodnje. Imajući sve to u vidu, postaje razumljivo što 21,8 odsto svih zaposlenih u Baden-Württembergu radi u high-tech branšama, gdje su gradovi Stuttgart i Karlsruhe ujedno vodeći centri. Pokrajina Bayern kao usporedba zauzima drugo mjesto, u kojoj 17 odsto svih uposlenih radi u high-tech branšama. Baden-Württemberg predstavlja svjetski centar za investicije u high-tech, gdje imena poput Matsushita-Konzern, Hewlett Packard GmbH, Selectron GmbH, zatim razvojni centar Beru AG, Trumpf, Omron-Konzern, razvojni centar Daimler Chrysler AG, Philips i druga, govore dovoljno sama po sebi.

Nije nepoznato da je Baden-Württemberg vodeći centar auto-industrije u SR Njemačkoj, ali je možda manje poznato da, isto tako, vodeće mjesto zauzima i u industriji medija kako štampanih tako i novih. Stoga je interesantan podatak da se nigdje u SR Njemačkoj ne štampa više novina i knjiga nego u Baden-Württembergu, a da nigdje u Evropi nema više zaposlenih u high-tech multimedijalnoj oblasti nego u ovoj pokrajini. Ako se zna da svaka peta izvezena mašina na svjetsko tržište vodi porijeklo iz SR Njemačke, manje je poznato da je ona najčešće proizvedena u Baden-Württembergu, dok valja znati da ova pokrajina zauzima i vodeće mjesto u Njemačkoj u health-care branšama medicinske tehnike i biotehnologije.

Svi ovi podaci daju potpuniju sliku ekonomske moći ove pokrajine, a vrijedi ukratko predstaviti glavnog organizatora ove poslovne posjete, odnosno Društvo za internacionalnu privrednu saradnju Baden-Württemberga - GWZ. Glavna zadaća pomenutog društva ogleda se u pružanju podrške tzv. srednjim i malim preduzećima kod iznalaženja mogućnosti i nastupa na inotržištima, zatim u privlačenju potencijalnih inozemnih investitora da investiraju u Baden-Württembergu, kao i implementacija internacionalnih projekata po nalogu trećeg. Da bi svoje zadatke što uspješnije realizirali, GWZ se bavi organiziranjem različitih manifestacija kao što su privredni dani, zatim kontakt i kooperacione berze, tehnički simpoziji i sudjelovanje na brojnim sajamskim manifestacijama. Uz to, GWZ ima svoju saradničku mrežu, odnosno ispostave u drugim zemljama od kojih su najvažnije USA, Japan, Kina, Singapur, Indija i Mađarska, a koriste i predstavničku komorsku mrežu SR Njemačke u ostalim zemljama svijeta.

Da bi ugledni privrednici iz Baden-Württemberga stekli prvi dojam o stvarnim mogućnostima bh. privrede, odnosno pravcima njenog budućeg razvoja, kao i mogućnostima investiranja u BiH, prije direktnih poslovnih razgovora sa domaćim partnerima relevantne podatke su im prezentirali predstavnici Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH i Privredne/Gospodarske komore FBiH, koja im je tom pri-

likom uručila svoj najnoviji uspješni projekat CD-ROM "Federacija BiH Vaš poslovni partner". Pokazanim interesovanjem i naknadnim razgovorima sa privrednicima iz pokrajine Baden-Württemberg, sa sigurnošću se može zaključiti da je upriličena posjeta postigla svoj puni efekat, te da su mnogi od prisutnih već najavili svoj skorašnji ponovni dolazak koji će tada vjerovatno uroditi i postizanjem konačnih dogovora o saradnji sa ovdašnjim privrednicima.

Samo se uspoređivanjem sa najboljima može steći uvid u stvarne vrijednosti i mogućnosti, a da samo i pokazano interesovanje privrednika iz jedne ovako razvijene zemlje i pokrajine za domaću privredu mora predstavljati pozitivan znak. Ukoliko taj početni interes preraste u konkretne poslovne aranžmane, prijeratni nivo ekonomskih odnosa i robne razmjene sa SR Njemačkom može sa sigurnošću biti ne samo dostignut nego i nadmašen, a domaća proizvodnja će time dobiti svoje mjesto i položaj na svjetskom tržištu koje objektivno i zaslužuje.

Pomoć projektima u šumarstvu

Privrednu/Gospodarsku komoru FBiH posjetila je Saskia M. Hallenga iz firme Senter Holandija, koja, u suradnji sa holandskom Vladom, pomaže projekte u BiH. Namjena i cilj ove posjete je da se upozna sa stanjem u sektoru šumarstva i drvne industrije i da se sagledaju mogućnosti podrške holandske Vlade. Smatra se da bi se mogla pružiti finansijska potpora projektima, edukaciji zaposlenih, te drugi vidovi pomoći.

Š. A.

Ahmed GAZIJA

Osnove tržišta kapitala

Cilj tržišta kapitala i njegovih institucija jeste da obezbijedi mehanizam kojim bi privukao investicije kreiranjem veza između onih koji traže sredstva i onih koji žele da investiraju višak svojih prihoda. Ono omogućava državi i preduzećima da prošire svoje finansijske horizonte, nasuprot prostom uzimanju pozajmica od banaka i dozvoljava štedišama da investiraju svoju uštedevinu u spektar različitih proizvoda

Ne postoji jedinstven model za uspješno tržište vrijednosnih papira, pa se ova tržišta nastavljaju razvijati kao rezultat promjena nacionalnih okolnosti, ekonomske politike, tehnologije, regulatornog pristupa, inovacija proizvoda i struktura koštanja. Stoga za tržišta možemo reći da evoluiraju, a ne da su uspostavljena kao gotova kreacija.

Postoji potpuna korelacija između uštedevine i investicija. Ako ne postoji efikasno tržište vrijednosnih papira, pojedinci i preduzeća mogu uložiti svoju uštedevinu u banke. Banke će zatim pozajmljivati taj novac određenim poslovnim aranžmanima, uz određenu kamatnu stopu, koji će ga dalje investirati nastojeći ostvariti profite (više stope povrata od one koju moraju platiti banci). Takve investicije za pojedinačnog štedišu obično daju samo marginalnu stopu povrata prema nacionalnoj stopi inflacije.

Sa tržištem vrijednosnih papira štediše i preduzeća dobijaju direktniji pristup jedni prema drugima. Ovakva inicijalna prodaja dionica poslovanja investitorima je poznata kao primarno tržište. Kako bi zatim štediša, sada već investitor, mogao realizovati svoju investiciju onda kada on to želi, tržište vrijednosnih papira obezbjeđuje sekundarno tržište gdje, koristeći se posrednicima, investitori mogu kupovati i prodavati svoje dionice.

Tržište kapitala u FBiH je uređeno setom zakona:

1. ZAKONOM O VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA ("Sl. novine FBiH", br. 39/98 i 36/99),
2. ZAKONOM O KOMISIJI ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE ("Sl. novine FBiH", br. 39/98 i 36/99),
3. ZAKONOM O DRUŠTVIMA ZA UPRAVLJANJE FONDOVIMA I O INVESTICIONIM FONDOVIMA ("Službene novine FBiH", br. 41/98 i 36/99) i
4. ZAKONOM O REGISTRU VRIJEDNOSNIH PAPIRA ("Sl. novine FBiH", br. 39/98 i 36/99).

Institucije tržišta kapitala u FBiH:

1. Komisija za vrijednosne papire FBiH,
2. Registar vrijednosnih papira u FBiH,
3. Društva za upravljanje privatizacijskim fondovima i privatizacijski investicioni fondovi,
4. Profesionalni posrednici/brokerske kuće,
5. Banke depozitari i
6. Dionička društva - emitenti.

Pojmovnik tržišta kapitala

Primarno tržište - Tržište na kojem se inicijalno plasira i distribuira nova emisija vrijednosnih papira.

Sekundarno tržište - Tržište za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira nakon njihove inicijalne distribucije.

Pitanja čitatelja

Pitanje: Šta su vrijednosni papiri (dionice)?

Odgovor: Postoji mnogo definicija vrijednosnih papira, no za ovu priliku ćemo citirati naš Zakon o vrijednosnim papirima ("Službene novine FBiH", br. 39/98 i 36/99).

Vrijednosni papir, u smislu ovog zakona, je isprava ili elektronički zapis koji sadrži prava koja se bez njih ne mogu ni ostvariti ni prenositi:

- Dionice;
- Obveznice;
- Certifikati (izdati na duži rok od godinu dana);
- Ostali dugoročni vrijednosni papiri dugoročnog karaktera;
- Ugovor o investiranju na osnovu kojeg se mogu od trećih lica pribavljati sredstva;
- Druga prenosiva isprava o investiranju;
- Drugo pravo utvrđeno kao vrijednosni papir propisima Komisije za vrijednosne papire FBiH.

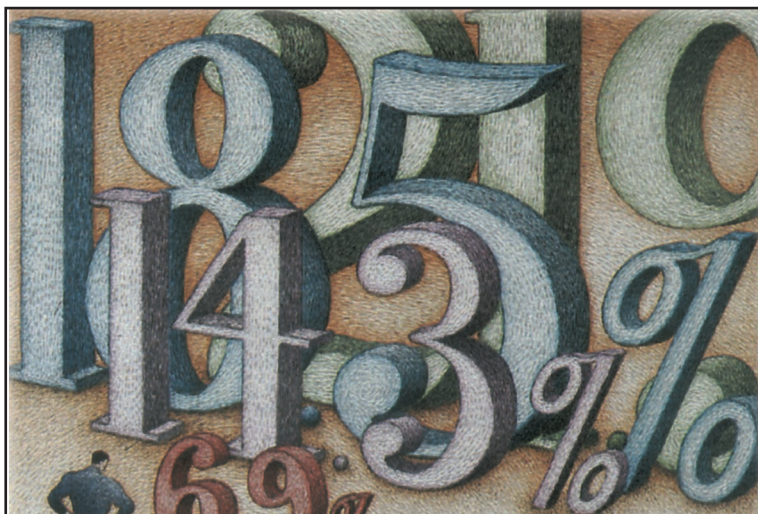
U poslovanju vrijednosnim papirima najčešće se susrećemo s dionicama i obveznicama. Dionica je vrijednosni papir, pisana isprava koja njenom vlasniku obezbjeđuje udio u vlasništvu dioničkog društva, kao i prava i obaveze koja su utvrđena statutom dioničkog društva - emitenta i ugovorom o emisiji dionica.

Za dioničko društvo koje emitira dionicu ona je instrument za prikupljanje potrebnog novca, a za kupce dionica ona je instrument ulaganja novca radi ostvarivanja dobiti.

Vaša pitanja vezana za tržište kapitala možete postaviti na e-mail adresu: info@fima.ba

Ahmed HODŽIĆ, dipl. oec.

Brokerska kuća "FIMA International" d.o.o.
Sarajevo

BIFX Objavljen prvi zvanični berzanski indeks

Sarajevska berza/burza vrijednosnih papira d.d. 28. aprila počela je sa objavljivanjem prvog zvaničnog berzanskog indeksa - BIFX-a (bifex), saopćeno je sa Berze.

BIFX (Bosnian Investment Fund Index) je indeks koji prati kretanje privatizacijskih investicionih fondova (PIF) listiranih na Sarajevskoj berzi. Prema klasifikaciji odgovara pon-

derisanom indeksu, bez ograničenja udjela pojedinog emitenta.

Kao bazna vrijednost uzeta je vrijednost dionica PIF-ova 28. maja 2002. godine, pošto su tog dana prvi put utvrđeni kursevi za sve PIF-ove.

BIFX je, 28. aprila, imao vrijednost od 1.245,96 poena, što predstavlja porast od 1,93 odsto u odnosu na prošlo trgovanje.

Kao prvi oficijelni indeks u BiH, BIFX će omogućiti investitorima jednostavnije i efikasnije pojedinačno praćenje portfolija i praćenje pravca i intenziteta kretanja tržišta kapitala u cjelini.

Sarajevska berza ovim korakom nastavlja realizaciju zacrtanih ciljeva u pogledu povećanja nivoa transparentnosti i atraktivnosti tržišta u FBiH. /ONASA/

Jajce

Puštanje u pogon nove linije

U Metalinvestu d.o.o Jajce - Tvornici procesne opreme, 29. aprila, svečano je puštena u pogon proizvodna linija za izradu podnica koju čini presa za oblikovanje podnica i finišer za izvođenje ravnog dijela - vrata podnice, čiji je isporučilac preduzeće SERTOM iz Italije

Nova tehnološka linija, kako je to naglasio u uvodnom izlaganju direktor Branko Livančić, potpuno zamjenjuje uvoz podnica za proizvodnju spremnika i drugih proizvoda na tržištu BiH i time doprinosi većoj konkurentnosti metalne industrije i lakšem izlasku na tržište.

Istaknuto je da je ovo preduzeće u protekle dvije godine, samo za uvoz podnica, platilo preko sedam miliona konvertibilnih maraka, a da je ukupno za uvoz ovog proizvoda u BiH plaćeno preko dva miliona KM.

U nabavku navedene opreme preduzeće je izdvojilo, krajem prošle i početkom ove godine, osam miliona KM.

Metalinvest d.o.o. Jajce počelo je s radom u aprilu 1998. godine, na jednom dijelu DP "Energoinvest" - Tvornica procesne opreme Jajce, vlasničkom transformacijom društvenog kapitala i ulaganjem inozemne kompanije.

Naslijeđeno je bogato iskustvo u proizvodnji procesne opreme i visoki standardi izrade i kvalitete iz proizvodnog sistema "Energoinvest" Sarajevo.

Preduzeće je opremljeno kompletnom tehnološkom linijom za proizvodnju procesne opreme od ugljeničnih i INOX (Cr-Ni) čelika.

Ima bogato iskustvo i u izradi i montaži čeličnih konstrukcija za industrijske hale.

Trenutno su zaposlena 62 radnika, a u ovoj godini treba da se primi još šest do sedam novih.

Proizvodni program čine:

- Čelični spremnici za naftu i naftne derivate za podzemnu i nadzemnu ugradnju izrađeni od ugljeničnog čelika;

- Posude pod visokim pritiskom za različite medije i uslove eksploatacije;

- Izmjenjivači toplote;

- Razni silosi i skladišni kontejneri;

- Metalurški lonci, livačke kade i slično;

- Oprema za hemijsku, prehrambenu, farmaceutsku industriju, industriju piva, sokova, poliesterskih smola i slično;

- Peći za centralno grijanje, te izrada i rekonstrukcija termoenergetskih postrojenja.

Tržište na koje se plasiraju proizvodi je u BiH, Republici Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji i Italiji.

Ograničavajući faktor većeg izvoza, kako je naglasio direktor, jeste problem transporta, jer su proizvodi, uglavnom, vangabaritni i iziskuju specijalni tretman prilikom prijevoza, a dozvole za takav prijevoz su skupe i prijevoz se odvija, uglavnom, cestovnim putem.

Svečanom puštanju u pogon navedene linije prisustvovali su i predstavnici Komore.

Metalinvest Jajce je članica Udruženja metalne i elektro industrije P/GKFBiH.

Transferom znanja i tehnologije, kao i ulaganjem u nabavku nove opreme postignut je visok nivo produktivnosti i kvaliteta proizvoda, što svjedoči i svjetska nagrada za najpriznatiju firmu u metalnoj industriji, primljena 28. aprila 2002. godine u Frankfurtu.

Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Mreža marketa

OBI u Sarajevu i Mostaru

OBI je vodeća europska trgovačka kuća predmeta za graditeljstvo i kućno obrtništvo. U Hamburgu je osnovao, 1970. godine, Manfred Maus, koji je i predsjedavajući Nadzornog odbora. U Njemačkoj, Austriji, Italiji, Češkoj, Poljskoj, Mađarskoj i Kini ima 465 marketa, koje godišnje posjeti oko 160 milijuna kupaca. Zapošljava 23.800 djelatnika koji su ostvarili ukupan promet od 5,8 milijardi eura.

Strateško poslovno područje širenja OBI-a je prema jugoistoku Europe. Na tržište BiH OBI ulaže sa franšiznim partnerima 30 milijuna eura.

Iza zaštitnog znaka "dabra" stoji snažna mreža lokalnih franšiznih partnera koji su već bili dokazani gospodarstvenici na domaćem tržištu.

U Sarajevu saraduju s tvrtkom "Bau&Garden", a u Mostaru s AX d.o.o. Prema procjenama, sarajevski OBI market dnevno posjeti više od 1.500 kupaca, što opravdava njegovo otvaranje.

Na otvaranju OBI marketa u Mostaru Sergio Giroldi je izjavio:

- I pregovori i pripreme radnje sa bh. partnerima su nadasve profesionalno obavljene.

Miroslav Leko, voditelj franšiznog partnera AX d.o.o. u Mostaru, je rekao:

- Kao poduzetnik tvrdim da sam sa OBI sustavom našao jamačno najboljeg partnera za profesionalnu saradnju i uspješnu budućnost.

U Mostaru se na 6.500 kvadratnih metara nudi 40.000 artikala, od tog za 30 odsto artikala je domaći isporučitelj, a ostatak je iz drugih zemalja.

Uposlano je oko 90 djelatnika, koji će raditi oko 40 sati tjedno u dvije smjene.

Dubravka BANDIĆ

Uspješno poslovanje Balkanike

Proizvodnja za zapadnoeuropsko tržište

Od osnivanja 1997. godine do danas privatno poduzeće Balkanika iz Konjica, koje se bavi primarnom preradom drveta - bukovine, postiglo je proizvodnju od 2.500 kubnih metara godišnje.

Sva proizvodnja je namijenjena za zapadnoeuropsko tržište. Najveći dio svojih proizvoda izvoze u Francusku, Belgiju, Italiju, te preko Šipad-Exporta na egipatsko tržište.

Proizvodni kapaciteti nalaze se u Čelebićima na oko 10.000 kvadratnih metara prostora, a trenutna vrijednost poduzeća procjenjuje sa na oko 1.400.000 KM.

U pripremi je puštanje u rad i sušionice građe, jer je cilj razvoja proizvodnje ovog poduzeća isporuka suhih, blanjanih i brušenih elemenata, odnosno elemenata sa višom fazom obrade. Balkanika trenutno zapošljava 25 radnika, a njihov broj se, prema potrebi, povremeno povećava.

Osim poslovnosti Balkanika je na zapadnoeuropskom tržištu prepoznatljiva i po kvalitetu svojih proizvoda čemu doprinosi finoća strukture bosanske bukve, što znači da na tim prostorima bukva sporije raste nego na drugim područjima, te se zbog toga prilikom sušenja manje deformiše.

Š. A.

Poslovi sa slovenačkim partnerom

Novi pogon do kraja godine

U suradnji sa slovenskom firmom za proizvodnju poliuretanskih mekih pjena Plama PUR iz Podgrada, bh. kompanija Delibašić poliuretani iz Kaknja će izgraditi savremenu tvornicu za proizvodnju spužve do kraja godine.

Kompanija Delibašić trenutno zapošljava 17 radnika i u toku prošle godine proizvela je 650.000 kg poliuretana. Namijenjen je za domaće tržište i za R Hrvatsku. Ova kompanija do sada je uvozila gotove poliuretane u blokovima koje su rezali, prerađivali, fermentirali i takve nudili proizvođačima namještaja.

Sa slovenskim partnerom proizvodnja će se popeti na 1.000 tona godišnje, što predstavlja zadovoljenje potreba bh. proizvođača namještaja. Sa ovom investicijom smanjila bi se cijena jedne od osnovnih sirovina u proizvodnji tapaciranog namještaja i na taj način bi se supstituirao uvoz spužve. Sa jeftinijom cijenom spužve smanjila bi se i cijena gotovog namještaja.

Poznavajući proizvodnju namještaja i njihove potrebe u kompaniji, Delibašić zajedno sa proizvodnjom poliuretana radi i na certificiranju po sistemu ISO-9001. Nadaju se da će to do početka šestog mjeseca biti završeno i krenut će se sa realizacijom gradnje novog pogona.

Š. A.

Grupacija šumarstva i drvne industrije

Nepovoljna izvozna struktura

Na inicijativu Grupacije, sredinom maja, je upriličena konferencija za štampu, sa ciljem upoznavanja javnosti sa problemima koji prate ovu oblast. Prisustvovali su predstavnici Grupacije, "Dallas" Sarajevo i "Hidroinžinjering" iz Podlugova.

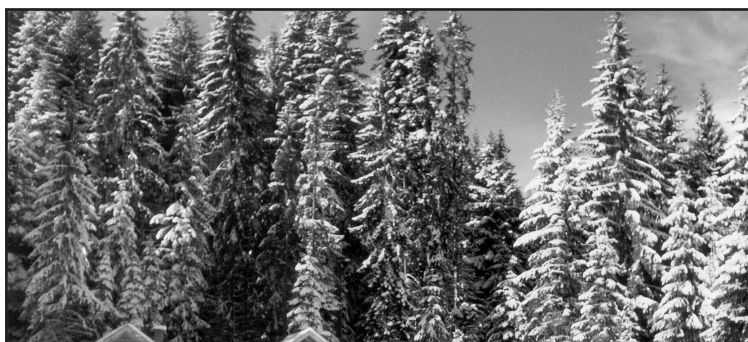
Na osnovu člana 136. stav 4. Zakona o upravi u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 28/98 i 26/02), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je donio naredbu o privremenoj zabrani sječe i prometa voćnih stabala - voćkarica i javora iz državnih i privatnih šuma i posjeda na teritoriji FBiH, osim za potrebe uzgoja i sanitarne sječe.

Povodom stupanja na snagu pomenute naredbe, predstavnici Grupacije su još jedanput ukazali na nepovoljnu izvoznju strukturu u drvnj industriji. Najviše se izvoze proizvodi primarne prerade drveta i sirovine, što bi moglo dovesti do narušavanja sirovinske baze.

- Nismo zadovoljni postojećim stanjem, jer ova industrija ima veliki suficit u izvozu, uvoz je pokriven izvozom četiri puta (izvoz u prošloj godini je iznosio 440 miliona KM, a uvoz 110 miliona KM).

Da bismo proizveli finalne proizvode koji zadovoljavaju kvalitetom i dizajnom, moramo biti bolje tehnološki opremljeni - stav je predstavnika drvne industrije.

S. V.

Nova tvornica namještaja

Zajedno do izvoza

U Tešnju je, 05. maja, puštena u rad tvornica nordijskog namještaja NORD-ENT.

Trebalo je vremena da se "slože sve kockice" koje su uslovile otvaranje ove tvornice. S predrasudama da od posla neće biti ništa holandski partner je došao u BiH. Ali, upoznali su porodicu Čostović koja se zainteresirala za ideju o proizvodnji nordijskog namještaja u BiH.

Projekat je pomogla i holandska Vlada, kao i Pilat koji je uložio 30 odsto od ukupne investicije, a 70 odsto porodica Čostović.

Holandani su postavili i prvi uvjet za proizvodnju oko obezbjeđenja sirovine. Iako su dobili Uvjerenje za obezbjeđenje sirovine, tražili su da šumarstva potvrde da će se pridržavati dogovora da koliko posjeka plemenitih lišćara toliko i pošume. Bez toga nisu htjeli početi sa implementacijom projekta. Također, kod kupovine peći vodilo se računa o zaštiti čovjekove okoline i uzeta je peč sa filterom firme KÖB.

Ukupna investicija je oko milion eura. Zaposleno je 18 radnika, a planiran je izvoz od 250.000 eura sa tendencijom rasta, tako da će se za tri godine povećati broj zaposlenih. Planiran je i izvoz od milion eura.

Š. A.

Statistika

Smanjena proizvodnja sortimenata

Proizvodnja šumskih sortimenata u Federaciji BiH, u januaru i februaru, manja je za 89.000 kubnih metara ili za 34,8 odsto u odnosu na isti period protekle godine. Proizvodnja sortimenata četinarara manja je za 47.000 m³, a proizvodnja sortimenata od lišćara za 42.000 m³, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

Prodaja šumskih sortimenata, u januaru i februaru, u poređenju sa istim periodom prošle godine manja je za 56.000 m³ ili za 26,9 odsto. Prodaja sortimenata od četinarara je manja za 30.000 m³, a prodaja sortimenata lišćara za 26.000 m³.

Š. A.

Ponuda

Dubor d.o.o. je vanjski distribucijski ured za istočnu i jugoistočnu Europu poznatog njemačkog proizvođača sredstava za odvajanje (smjese biljnih ulja za namašćivanje kalupa), ulja za rezanje i podmazivanje, te uređaja za nanošenje (prskanje) tih sredstava za pekarstvo i slastičarstvo (konditorstvo) - DUBOR.

Duborovi proizvodi su po kvaliteti, pouzdanosti i primjenjskoj tehnologiji vodeći u Europi i dostupni su diljem cijelog svijeta.

Kako se planira ponuda i na tržištu Federacije BiH, pozivaju se zainteresirani pekari i trgovci koji snabdijevaju pekarsku branšu da se jave sa svojim kontakt podacima.

DUBOR d.o.o.

Ivana Visina 7, 10020

Zagreb, Hrvatska

Telefon: +385 1 652 3882

Faks: +385 1 652 8134

E-mail: dubor@zg.hinet.hr

www.dubor.de

Zlato, srebro, bronza

Bh. inovatori u Parizu osvojili 16 priznanja

Bh. inovatori dobili su 16 priznanja na proljetnom inovatorskom sajmu "Foire de Paris", održanom od 30. aprila do 11. maja u Francuskoj.

Savez inovatora BiH se na pariskom sajmu predstavio treći put uzastopno, a nagrađeno je svih 14 predstavljenih izuma, saopćeno je iz Zajednice tehničke kulture BiH.

Zlatne medalje dobili su dr Fahrudin Torlak iz Sarajeva za navodeću dinamičnu antirotirajuću ploču, primjenjivu u sanaciji lomova butne kosti i cjevanice i Drago Barbarić iz Žepča za trostruko ustakljivanje prozora.

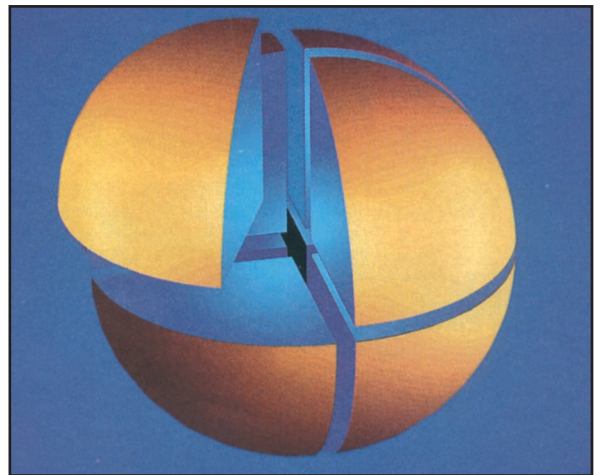
Srebrene medalje su dobili Galib Alender iz Sarajeva, za traksijalni hirurški teleskop, Nedžad Nikšić, iz Sarajeva, za ograničenje nivoa buke elektroakustičnih uređaja, Ljubomir Samardžija iz Bihaća, za brod koji u cijelosti skuplja razasuti petrol po vodenoj površini i Robert Rener za pretvaranje energije groma u električnu energiju.

Bronzane medalje su dobili Stipe Rezo iz Gornjeg Vakufa za autosokovnik, Sanela Dervić iz Donjeg Vakufa za ustakljeni mušebak, te Gordana

Lihović iz Banje Luke za trajnu zaštitu zidova od vlage.

Medalje i diplome Saveza inovatora i fabrikanta Francuske dobili su Slavko Jelica iz Jajca za plastične roletne za zaštitu niskog rastinja, Slobodan Mersnik za prijenos električne energije kroz zemlju i morsku vodu, Muhamed Tafro iz Sarajeva za hlađenje automobila isparavanjem, Ivo Trogrlić za liječenje hormonalnih poremećaja fitoterapijom, te Dušan Sušćević, Željko Karan i Milorad Toprek za biomehaničko ispitivanje ljudskih kostiju.

Veliku počasnu medalju za popularisanje inovatorstva u svijetu i BiH (Grande medaille d'honneur) dobili su visoki predstavnik Paddy Ashdown i ambasador BiH u Francuskoj Slobodan Šoja. /FENA/

Kosovska agencija povjerenja ima zadatak da izvrši privatizaciju društvenih preduzeća na Kosovu kroz spin-off metodu i proces likvidacije. Pozivaju se investitori da kroz otvoren konkurentan proces tendera kupe NewCo, stvorene osnovnom imovinom i nekim ograničenim odgovornostima navedenih društvenih preduzeća.

Kosovska agencija povjerenja objavljuje privatizaciju

Energoinvesta (proizvođač električnih osigurača) u prištinskom regionu. Energoinvest snabdijeva industriju električne energije proizvodima kao što su visokonaponski osigurači, stanice transformatora i pruža inženjerske usluge.

Lepenca (kamenolom i fabrika kreča) u gnjilanskom regionu. Lepenac je kamenolom i pogon za obradu. Proizvodi obuhvataju negašeni kreč (CaO), gašeni kreč (CaOH), krečnjak i pijesak. Lepenac je jedini proizvođač kreča na Kosovu.

Kosovo **Montaže** (sve obuhvatne ugovorne radove/inženjering) u prištinskom regionu. Kosovo Montaža radi u sektoru inženjeringa i izgradnje, bavi se dizajniranjem i instaliranjem električnih kablova, kanalizacione infrastrukture, grijanja i sistema klima-uređaja.

Perparimi-ja (cigлана) u mitrovačkom regionu. Perparimi funkcioniše u sektoru proizvodnje građevinskog materijala, bavi se proizvodnjom cigli.

Ringova (cigлана) u pečkom regionu. Ringov se bavi proizvodnjom cigli u okviru sektora građevinskog materijala.

Termosistema (proizvodnja komercijalnih frižidera) u prizrenskom regionu. Termosistem u okviru sektora za obradu metala proizvodi rashladne sisteme, frižidere komercijalne i industrijske veličine, indikatore rashladnih jedinica, grijne mjenjače, solarne ploče i kalorifere za sektor maloprodaje.

Ovaj dokument se objavljuje isključivo u propagandne svrhe. Za šire informacije zainteresovani investitori se mogu obratiti pismeno Kosovskoj agenciji povjerenja koja će pružiti dodatne informacije o nadmetanju.

Krajnji rok za predavanje svih zahtjeva je 17:30 časova u ponedjeljak 16. juna 2003. Za informacije u vezi sa tenderom se možete obratiti:

Kosovska agencija povjerenja

Odjeljenju za privatizaciju

Zelena zgrada, Ulica Veluša II, Priština, Kosovo

Referentni broj je KTA01

Telefon: ++ 381 38 500 400 255, faks: ++ 381 38 248

076

E-mail: soetenders@eumik.org

Website: www.kta-kosovo.org

Iz apoteka Alergije, kako nastaju i šta učiniti?

Alergijski odgovor, ili reakcija preosjetljivosti se javlja kada imuni sistem krene u odbrambenu reakciju na uobičajeno neškodljive supstance. Supstance koje potaknu takvu reakciju su alergeni. Oni mogu biti u hrani, prašini, lijekovima, kozmetičkim preparatima, otrovima insekata, polenu biljaka... Kako će se kod nekoga ispoljiti alergija zavisi od tipa alergena, kao i dužine trajanja izloženosti djelovanju alergena

Ljudi koji su skloni alergijskim reakcijama obično su alergični na više različitih supstanci od kojih svaka uzrokuje jedinstvenu i specifičnu reakciju. Mišljenje naučnika je da je sklonost alergiji nasljedna, ali ne nužno i na određeni alergen. Izloženost alergenima u vrijeme smanjenih odbrambenih sposobnosti organizma (nakon virusnih infekcija u pubertetu, trudnoći i sl) može pogodovati pojavi alergije. Izlaganje različitim rizičnim faktorima u najranijem djetinjstvu (zagađena atmosfera, dim cigareta i sl), takođe, može pogodovati razvoju alergije.

Normalno imuni sistem ima funkciju odbrane organizma od invazivnih agenasa kao što su bakterije i virusi. Međutim, kod alergijske reakcije imuni sistem odgovara na "lažnu uzbunu".

Senzibilizacija i nastanak alergijske reakcije

Prema načinu ulaska u organizam alergeni mogu biti respiratorni, kontaktni, uzeti hranom, ili uneseni direktno u cirkulaciju, kao što je npr. slučaj kod uboda insekata. Kada alergen prvi put dođe u kontakt sa organizmom, dolazi do pojave senzibilizacije. Organizam doživi alergen kao napadača i počinje pripremati odbranu. To radi tako što stvara brojna antitijela: Imunoglobulina E, (IgE). Svaki IgE je specifičan za tačno određeni alergen. Na primjer, u slučaju polenske alergije postoje specifična antitijela za polen tačno određene biljke.

Kada alergen sljedeći put dođe u kontakt sa organizmom, nastaje lančana reakcija kojom se počinju oslobađati snažne hemijske supstance - medijatori upale u organizmu kao što su histamin, prostaglandini i leukotrieni. Ove supstance dopijevaju u razne dijelove organizma cirkulacijom i izazivaju simptome alergije.

Mogućnosti prevencije

Prevencija može početi već u najranijim danima života. Bebe trebaju biti zaštićene od prašine, duhanskog dima, kućnih alergena, kao što je kućna prašina, grinje, buđ, životinjske dlake i slično. "Visokorizična" hrana za one bebe čiji roditelji već imaju alergiju bi bili mliječni proizvodi, jaja, orasi, plodovi citrusa, te ih treba izbjegavati barem do prve godine života. Neki alergolozi u takvim slučajevima preporučuju da čak i majka izbjegava tu vrstu hrane za vrijeme trajanja doba dojenja.

Prevencija u kući...

Najveći problem u stanu su polen i kućna prašina koji se unose izvana, duhanski dim, grinje, buđ i životinjske dlake.

Upotreba air-conditionera tokom ljeta može donekle smanjiti problem. Takođe, upotreba malih podnih prostirki umjesto tepiha od zida do zida, često čišćenje i provjetranje posteljine, zavjesa, prekrivača, kao i davanje prednosti sušenju u sušilici radije nego na zraku. U svakom slučaju treba koristiti posteljinu postojanih boja koja se može prati na visokim temperaturama. Usisivač mora imati kvalitetne filtere za prašinu, jer, u protivnom, samo pomaže "razbacivanju" prašine po kući.

Ako imate kućnog ljubimca, kupajte ga jednom sedmično i češće četkajte. Naravno, to treba da čini neko od ukućana ko nije alergičan. Koliko god ste "ludi" za svojim ljubimcem, ne puštajte ga u spavaću sobu!

... i napolju

Od svih alergija najčešći tip su sezonske polenske alergije. Svakog proljeća, ljeta i jeseni sitne čestice polena se oslobađaju iz drveća, trava i korova. Ukoliko patite od alergije na polen ostanite kod kuće u jutro kada je razina polena u zraku najveća. Sunčani i vjetroviti dani su posebno kritični. Ako vam je posao takav da morate raditi vani, nosite zaštitnu masku. Tako će se spriječiti ulaz polena u dišne puteve. Informišite se o kalendaru cvjetanja biljaka na čiji ste polen alergični. Ukoliko je moguće, u sezoni cvjetanja tih vrsta preselite u područja sa manje polena. Naročito je pogodan morski priobalni pojas, ali i bez "selidbe" možete bar malo olakšati tegobe koristeći nešto od navedenih savjeta.

Koji lijekovi pomažu?

Lijekovi koji se koriste u liječenju alergija, kao i ublažavanju simptoma su raznoliki i sa različitim mehanizmom djelovanja. Djeluju tako što koče nastanak alergijske reakcije ili koče pojavu neugodnih pratećih simptoma. Najčešće se kombinuje više preparata zajedno. To su u prvom redu antihistaminici, dekonjestivi, kortikosteroidi, preparati kalcija, bronhodilatatori i slično u zavisnosti od tipa alergije. O izboru određenih lijekova potrebno se posavjetovati sa ljekarom, a o pitanjima o samoj upotrebi određenih lijekova pomoć potražite od vašeg farmaceuta.

Mr ph. Maja - Zorica KNEŽEVIĆ

APOTEKA MY MEDICO

SARAJEVO